

## Передплата

на «РУСЛАНА» вивозить:

## в Австрії:

на цілий рік	20 кор.
на пів року	10 кор.
на чверть року	5 кор.
на місяць	1-70 кор.

## За границею:

на цілий рік	16 рублів або 36 франків
на пів року	8 рублів або 18 франків
Поодинокі члени по 16 ест.	

# РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,  
бо руске ми серце і віра руска» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня  
крім неділь і руских свят  
о 5½ год. пополудни.

Редакція, адміністрація і  
експедиція «Руслана» під ч. І.  
пл. Домбровського (Хорунщини). Ек-  
спедиція місцева в Агенції Со-  
коловського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише  
на попереднє застереження. —  
Рекламації неопечатані вільні  
від порта. — Оголошення зви-  
чайні приймають ся по ціні  
20 с. від стрічки, а в «Наді-  
сланім» 40 с. від стрічки. По-  
дяки і приватні донесення по  
30 с. від стрічки.

## Вісти про політичне пересиленє.

(X) Політичні ворожбити в обидвох  
половицях монархії віщують пересиленє  
задля угоди і в раді державній, а може і  
в угорській соймі. Передовсім вказують на  
значну проволоку угодових пере-  
справ. Заповідають, що сі переговори  
імовірно потривають ще цілий сей місяць.  
Міністер-президент Сель занятий в Ратот  
ліченєм лівої ноги, нарушеної троха підчас  
останньої прогульки до Швайцарії. Дневни-  
карство, яке стоїть на услугах Селя, нама-  
гає ся все зловіще зіпхати на Відень. Так  
н. пр. Budapest Hiriar зазначає, що пода-  
ткові питання всі рішені, а остають ще де-  
які труднощі тарифові. Віденська допись  
про політичне положенє в Pester Lloyd і  
також вважає довершенє угоди можли-  
вим і певним ділом, але австрійське парля-  
ментарне положенє називає вельми крити-  
чним. Чехи за пізно надумали ся, відкли-  
кати ся до виборців, они повинні були їх  
запитувати о раду перед проголошенєм  
своїх обструкційних заяв. Тепер вже нема  
ніякого сумніву, що чеські виборці згоджу-  
ють ся з поглядами д-ра Пацака!

Інакше стояла би справа, пише даль-  
ше Pester Lloyd, якби чеським виборцям  
подано чисту картку, яку би они мали пі-  
сля своєї думки виповнити і записати. На-  
колиб не послаи, не клуб і его проводирі,  
але колиб кандидати станули перед вибор-  
цями, то є, колиб розв'язано раду держа-  
вну і розписано нові вибори, тоді імовірно  
населенє дало би инше порученє, як тепер  
проголошено. Се ще нині є чисто академі-  
чні погляди. Однак супроти упертого ста-  
новиска Молодочехів не буде се дивно, на-  
коли в політичних кругах починають роз-  
правляти про вигляди евентуального  
розв'язання ради державної. Бо щож  
иншого робити, наколи погроза обструкції  
буде виконана? Чи має знов § 14. запану-  
вати? Вжеж є угода зроблена §-ом 14-им  
і не було би потреба стільки труду і заходу  
міністрів, щоби osiąгнути угоду §-ом 14-им.  
Нові умови обидвох правительств мали-б  
лише тоді значінє, колиб були парламен-  
тарно уладжені. Щоби се osiąгнути, треба  
ужити всіх способів. Спершу в імя Боже  
пересправляти, вговорювати, заклипати, рі-  
шучо переконувати про користи управиль-  
нення економічних відносин а шкоди, якби  
до такого управильнення не доведено. Але  
як пересправа, вговорювання і заклипати,  
борони Боже, нічого не допоможуть, тоді  
треба роздумати про инші дороги, а до  
тих належить дорога між виборців, але не  
лише дороги послів до виборців, але й —  
кандидатів!

«Montags-Revue» запевняє, що поста-  
нови правительства є зовсім рішучі і певні,  
непевні є лише постанови молодоческого  
клубу; міністер-президент імовірно так уло-  
жить акцію, що «запобіжить наперед скрай-  
ній постанові молодоческого клубу». Сей  
тижневник замічає між иншим: «Др. Кер

бер остає безпристрастним і витривалим як  
доси». Єму видає ся ще за рано, щоби  
з своїми замірами виступити, а нема такого  
визиву, щоби его виманити з его супокою  
і мовчливости. Час перед зібранєм ради  
державної найкрасше надає ся, щоби Че-  
хам заявити, як після погляду міністра-  
президента льояльне сповненє даного ним  
приреченя дасть ся тривко погодити з за-  
гальним положенєм держави, а в тім часі  
др. Кербер в своїй знаній і признаній щи-  
рости все вискаже Молодочехам, що має  
ім заявити.

Ми з свого боку не маємо причини су-  
шити собі голову тим, якби евентуально  
нові вибори випали для Чехів, думаємо  
однак, що чеське населенє на тім лише ви-  
грало би. З руского становища видає ся нам,  
що нові вибори спровадили би в Галичині,  
зглядно в польській Колії дуже значну пе-  
реміню і що се вийшло би лише в користь  
інтересів руского народу, а не менше та-  
кож і нашого краю.

## Пам'ятаймо про женську виділову школу

ім. Шевченка у Львові!

(Відозва до всіх щирих земляків\*).

(+) Потребу свідомого щиронародного ви-  
ховання і висшої освіти руского жіноцтва при-  
знає і почуває сьогодні у нас весь руский загаль,  
так що над тим нема потреби розводити ся.  
Наколи виховаємо в щироруській душі свідоме  
руске жіноцтво, тоді можемо спокійно глядіти  
в будуччину. Потребу сю зрозуміло також Руске  
товариство педагогічне і заснувало перед п'яти  
роками приватну женську школу виділову, а  
тямлячи, як наш Гейн високо цінив почування  
жіночого серця («одна слеза з карих очей і  
пан над панам»), присвятило сю школу его  
імені. З сим роком вийшла в житє вже й пята  
кляса, а переведені записи (в I — 27, в II — 37,  
в III — 43, в IV — 37, в V — 16, разом 160 у-  
чениць) показують, що школа ім. Шевченка ро-  
звиває ся з кожним роком щораз красше і що  
руска суспільність оцінює належно єї велику  
вагу, а можна сподівати ся, що сего року буде  
йї признанє право публичної школи. Учениці,  
що покінчать сю 5-класову школу ім. Шевчен-  
ка і зложать іспит з ручних робіт, будуть могли  
убігати ся о посади тимчасових учительок в  
народних школах, а по дволітній вдоволяючій  
практиці можуть osiąгнути від міністра дозвіл,  
складати кваліфікаційні іспити для народних  
шкіл. Таким способом школа ім. Шевченка за-  
ступить нам вчасти учительську семінарію, якої  
на жаль доси не можемо добити ся.

Щирій патріотичній праці учительського  
збору, жертволюбности руских товариств, рускої  
суспільности і підмозі кр. Сойму належить ся  
признанє за дотеперішнє пособлюванє єї шко-  
ли, введене єї в житє і удержанє. Одначе попри  
многі инші патріотичні діла і народні справи  
не забуваймо, що ще не все зробила руска су-  
спільність, щоби сю школу належно вивінувати,  
відповідно научним вимогам і потребам, та від-

\* Просимо всі укр.-руські часописи перепе-  
чатати сю відозву. — Ред.

повідно імені Гейн, якого імя она носить. Імен-  
но, щоби школа стояла на висоті научних ви-  
мог, потреба йї ще засобів до науки рисунків,  
фізики і природної історії. Публичні виділові  
школи дістають збірки научових засобів до тих  
предметів даром з фонду краєвого, з ради шк.  
кр. Ми приневолені о се постарати ся власними  
силами і для того відкликуємо ся до жертволюб-  
ности руских народних товариств і рускої су-  
спільности, що доси не відказували нам своєї  
помочи і допомогли поставити підвалини вели-  
кої будівлі на славу нашого Гейн і на пожиток  
руского жіноцтва і народу, нехай же і тепер  
дрібними датками скинуть се, що потреба для  
закупки сих нормальних, радою шк. кр. конеч-  
ними признаних научових збірок. А іменю збір-  
ка до науки рисунків стоїть 223 К 60 сот., до  
фізики 449 К 26 сот., до хемії 229 К 20 сот. до  
історії природи 402 К 20 сот., — разом 1305 К  
28 сот.

Потреба би і відповідніших географічних  
та історичних карт, образів, телюрій і гльобів,  
однак се лишаємо дальшим заходам, а тепер  
належало би конечне хоч єї прибори закупити.  
Не сумніваємо ся, що й на Україні найдуть ся  
люди, що пошавують імя Шевченка жертвою на  
школу его імені і що наші народні товариства  
і руска суспільність не відкажуть своєї підмоги  
школі, яка може віддати такі важні прислуги  
нашій народній справі.

## Шкільництво народне в перемискій єпархії в р. 1848. і 1849.

Надійшов рік 1848. Оголошено тоді октро-  
йовану конституцію з датою 4. марця 1848 для  
цілого цісарства; она проголошувала всі нації  
монархії рівними між собою і заводила консти-  
туційний устрій зі соймом послів із усіх країв  
і з відвічальними міністрами. Хотий ся кон-  
ституція не була ніколи в уживаню, але ви-  
кликкала живіший рух.

До тепер на чолі шкільництва в Австро-  
Угорщині стояла Рада, зложена з більше осіб, а  
тепер установлено міністра для просвіти і іспо-  
відань.

З сего часу декрет краєвої президії з 29.  
мая 1848. ч. 7079. приказує, щоби в школах го-  
ловних учити і рускої мови а в всіх школах  
тих округів, в котрих переважає руске населе-  
нє, учити по руски. Розпорядженє міністерияль-  
не з 2. вересня ч. 5692/1302 1848. р. позволяє  
на введене матерньої мови в шкільництві на-  
роднім, приказує, щоби в школах народних до  
котрих треба зачислити три найнижні класи  
школи головної, на будуче уділяти науку в ма-  
терній мові, а де не було-б переповн з огляду на  
учителів і діти, малось розпорядженє се ввести  
зараз, заравом жадає, аби в ціли образовання  
учителів, уодностайнення методи, ввести конфе-  
ренції учительські.

Опираючись на сїм розпорядженю, розслав  
гр.-кат. консистория в Перемислі до всіх над-  
зорів шкільних окружних с. є декаватів обіж-  
них з датою 23. вересня 1848. р. ч. 268., в якім  
жадає справозданя на дані питання:

Квестіонар сей обіймає сї питання:

- 1) Віванє надзорів шкільних до заводжу-  
вання шкіл
- 2) Яка мала би бути мова викладава в шко-



лах даного округу з огляду на повніше розпоряджене.

3) Унормоване переходу учеників до висших клас.

4) Аби наука релігії не опиралась на механічним вивчуванню, але виробляла правдиву релігійність.

5) Метода навчання.

6) Заведення науки рисунків і господарства.

7) Ходжене учеників до церкви на богослуження.

8) Які суть школи в данім окрузі шкільним і який їх стан.

9) Заведення конференцій учительських.

На обіжник сей відповіло 39 надзорів шкільних, іменню слідуючих дистриктів: старосольського з осідком в Фульштині, старосамбірського в Стрільбичах, дрогобичського в Врублевичах, комарнянського в Купновичах, височанського в Яблінці нижній, куликівського в Жовтанцях, варяського в Войславичах, потелицького в Камінці лісній, олешицького в Старім Селі, угнівського в Хлівчанах, бирчанського в Лубній, ольховецького в Лукові, затварницького в Лютовисках, горожанського в Лівчицях, яслиського в Прелусках, устрицького в Бандрові, добромилського в Добромилі, судово-вишеньського в Тучапах, ярославського в Ярославі, нижанківського в Квашенні, мостиского в Радивичах, перемиского заміського в Валяві, порохницького в Полнатичах, каньчущого в Лежайську, короснянського в Венігліці, дукалянського в Мшані, бідкого в Воловці, мушинського в Горинці, жовківського в Мацшині, сокальського в Яструбичах, тартаківського в Яструбичах, белзького в Жужелі, сянського в Чертежі, жукотинського в Розлучі, любачівського в Немирові, мокрянського в Сільці, самбірського в Самборі і ліського в Завадці.

Не достає лишень справоздань з балгородського, яворівського і з Перемишля міста.

Всі справоздання з р. 1848 писані ще суть в мові німецькій.

Найбільша часть справоздань обнимає відповідь на питання 2, 4, 7, 8 і 9, а тільки декотрі з них суть повні і відповідають на всі поставлені точки.

Квєстїонар сей доповняє другий з 13. лютого 1849. року ч. 46. В нїм поставлені суть отцї питання: 1) Сила і в котрих містах, чи селах находить ся школи тривіальні латиньскій консисторїї підчинені. 2) Чи не находить ся де школи парохїальні латиньскій консисторїї підчинені, де би не були в тїм самім селі або містї школи парохїальні під рускою консисторїєю стоячі, так, що і рускі діти до школи парохїальної під надзором латиньскої консисторїї стоячої на науку ходять.

Відповідий на сей другий обіжник є 33. Замітне є, що більшість відповідей на сей дру-

гий обіжник з р. 1889. є в рускій мові, хотїй у многих бачимо невправну скоропись, а деякі суть писані кирилицею. Яко примір, з якою трудностию боролись деякі сьвященники, що до тепер уживали в переписцї лише німецької мови, нехай послужать ось дві уваги, виписані мушиньским візитатором шкіл в Фльоринці, одна на рускім а друга на німецькім справозданю: 1) «Не єсть ганьбомъ, же Русин не знає по руску писати, бо где, и одъ кого малъ ся бѣдныи и нещасливый Русинъ научити? але то быбыло ганьбомъ и кары годнымъ, колибы ся въ тыхъ часахъ щасливѣйшихъ научити ся не усилувавъ. Длятого смиренно прошу, абы Всечесна канцеляриа консисторска рачила мене часомъ напоянати «якобы маю Титули до рожныхъ Урядовъ написати».

Друга увага, що євдичить гарно о змаганяхъ уживаня рідної мови звучить: «Хотїй підписаний є тілом і душею Русин, однак просить єго усправедливити, що не всі справоздання пише по руски, бо трудно єму в невправленій мові писати. Буде ся дуже старав писати по руски, аби молодшихъ застидати, єслиби не мали 74 літнього старця наслідувати.

З полученя відповідей на оба квєстїонарі з р. 1848. і 1849. пізнаємо, що під латиньскою консисторїєю оставили в сїм часі майже всі школи головні і тривіальні, в котрих пляни наук були упорядковані, дотация учитель, хотїй мала, однак заповнена, а під рускою консисторїєю оставала одна школа головна, деякі тривіальні, та майже всі парохїальні по найбільшій части без будинків, упорядкованих дотаций учительських, а через се без сил учительських. Головне змаганє консисторїї зверненє є на переведенє організації шкіл парафіяльних, перетворенє їх на тривіальні а також ревіндикацію шкіл тривіальних зпід латиньскої консисторїї в тих містечках, де є більшість населеня гр.-кат. обряду, заповненю рускої мови в школах нормальних і гімназиях, підготованя учителів народних і зладженє та виданє відновдних підручників шкільних.

#### Школи головні.

В 1848. році були школи головні в Лаврові, Дрогобичі, Ярославі, Сяноку і Самборі.

Лаврівська школа оставала під рускою консисторїєю, бо в справозданю старосамбірського візитатора з 8. жовтня стоїть: «Заходить питає що-до головної школи в Лаврові, які рами дати науді рускої мови, якихъ уживати книжок, котрих предметівъ учити в другій мові. Прочі головні школи оставали під латиньскою консисторїєю, а рускої мови, яко предмету, в них не учено. Задля сего дрогобичський візитатор шкіл примічає: «В дрогобичській головній школі не учать нич по руски. В сій справі відносив ся

до консисторїї, що на підставі декрету кравевої президїї з 29. мая 1848 ч. 7079 повинно ся учити і рускої мови. В Дрогобичі є 5 разів тільки рускої молодежи, ніж так званої польскої, котра властиво є також руска, а лише латиньского обряду і уживає рускої мови. Нема перешкоди введеня в сїй школі викладової рускої мови у всіх трехъ класах, бо учителі оо. Василіяни можуть в сїй мові учити. Школа ся підлягає латиньскій консисторїї, а латиньскій надзорець шкільний дбає лишень о польську мову, а введеню рускої супротивляв би ся.

В ярославській школі не учено рівнож по руски, бож читаємо: «Треба бажати, аби в низшихъ класахъ сеї школи учено по руски, бо там є більше дітей руских, чим польскихъ.

Про сянську школу не маємо данихъ.

В самбірській школі були установлені учителі рускої мови, але якъ виражаєсь візитатор, лише фігуранти, що нич по руски не учили.

На се жалуєсь в справозданю з 10. падолиста 1848, що латиньська консисторїя усунула з польскихъ шкіл науку рускої мови цілком, дальше каже . . . іменуєть до науки рускої мови такихъ учителів, що не мають понятя о ній а фігурують з назви, яко учителі рускої мови. Жадає, аби учителів рускої мови іменовала гр.-кат. консисторїя, аби установлено по гімназияхъ і школахъ головнихъ спосібнихъ учителів рускої мови, а надзирателі шкільні надзирали їх науку, та щоби власть політична їхъ вєспирала, бо инакше се розпорядженє останєсь мертвою буквою.

З сего бачимо, що Русини не мали жадного впливу на школи головні, в Дрогобичі стреміли до введеня викладової рускої мови, опираючись на згаданім розпорядженю, в другихъ же місцяхъ, аби введено науку рускої мови, яко предмету.

(Дальше буде).

### 3 бразилійскої України.

Жаль і сум бере, коли приглянемо ся, як мало у насъ людей, спосібнихъ до діла, на якихъ можна би числити і на якихъ можна би спустити ся. «Паранський комітетъ», який старав ся всіма силами о призбиранє средствъ і вибір чоловіка, якого міг би післати до Парани задля ширєня просьвіти і зміцненя організації між тамошними Русинами, стрітив великий завід. Мимо довгого і старанного шуканя, коли остаточно думав, що натрафив на найліпшу людину, вже по дуже короткімъ часі мусить перєсвідчити ся, що зробив якъ найгірший вибір, посилаючи туди п. Стефана Петрицького.

Про п. Стефана Петрицького комітет не мігъ багато знати, бо він, якъ неукінчений медек, заробляв на житє тут у Львові удержуванємъ «сту-

Др. Ярослав Окуневский.

## Із Могребу<sup>1)</sup>.

ТАНГЕР<sup>2)</sup>.

Перепливши через тіснину Гїбральтарську з далека вже видко білі зеленіючі мурѣ Тангєра. Вежі мінаретів і копули мечетів видають ся своїмъ високимъ стрємъ по-над рівень плоскихъ дахів і мурівъ яснїючихъ від сонїчного євїтла. Півколесомъ розложилось місто на похилости легко спадаючого побережа.

У портї лежить на котві англійський панцирник, котрий привіз повномочника англійского уряду серъ Євана в звїстній суперечцї міжъ Калїфомъ мароканьскимъ а Англією, та ще німецький крайзеръ «Princess Wilhelm».

Сонце збиралось на захід, якъ ми прибули. Вночі вїяв вїтер із заходу і филї атлантичского океана, виливаючись звільна в цілкомъ отверту пристань, хитали кораблемъ на всі боки.

У першій лодїї рано вийшовъ я на берегъ. Якъ усюди в Орієнтї магомеданьскимъ<sup>3)</sup>, заразъ обскочила насъ ціла юрба крикливихъ провідниківъ «Moscio», «серъ», навітьъ «Herr Baron» відзивалось з усіхъ боків. Голота чїналась нашої одежі і горлала арабскимъ своїмъ жаргономъ, котрого звуки харкотливі виходять десь із найглибшої глубини легкихъ. Я вибравъ собі того, що звавъ мене по-німецьки «Herr Baron».

Се бувъ опроче такъ само нєхарний Араб, якъ і другі, одїтий в одну лише бавовняну сорочку за всю одїж, із фезомъ на голові та в жовтихъ пантофляхъ. Звавъ ся вінъ Гамедъ. Гордий з того, що роздобувъ для себе добичу, заразъ таки освободивъ вінъ насъ від голоти своїхъ собратівъ і щобъ насъ забавляти, розказавъ цілу свою біографію.

З арабскимъ конемъ узавъ єго до Європи повномочникъ цирку Рєнуа. Тутъ нашъ Гамедъ зїздивъ цілу Європу і гравъ усякі ролі почавши від дикого Нєгра ажъ до гарно в золоті і адаманки одїтого портїєра циркового. При тїй нагоді, розуміє ся, виробивъ вінъ собі свій поглядъ на Европу і європейські відносини, пивъ із нами вино, куривъ наші цїгари, а впрочімъ бувъ великимъ уривителемъ і злодіємъ, — що здаєсь по єго розуміню — було самою єсенцією Європейця. Яко «Європейецъ» дививъ ся вінъ з горда на своїхъ собратівъ і плюгавивъ їхъ у нашихъ очехъ, величаючи все, що є в Європі, а ганьблячи свою рідню африканьську. По довгїмъ волокитстві європейскимъ филї морекі кинули єго зновъ на африканьське побережє і тутъ вінъ живе з «драгоманьства» т. є з провідництва усякихъ Європейців, котримъ вінъ віддаєсь за культуру в свій «європейський» спосіб.

Сївъ я на віслюка і переїхавъ черезъ румовиско побережє, на котрімъ валялись відпадки з домашнього господарства, кося і стерва псїв, котівъ та віслюків і такі иньші річи, дуже малі для нашого європейского запаху.

Входимо під міські ворота. Сторожъ з кри-

вою шаблоюкою черезъ плече та з кривимъ макєроньскимъ ятаганомъ за поясомъ стоїть при вході на варті. Ворота дерев'яні набиті цвєнками, спорохнєвілі. Зі склеплєня лупить ся тинкованє, мурѣ крушать ся. Ті білі і яснїючі мурѣ показують ся з близька «руїною». Руїна з верха, руїна в середині.

У тихъ руїнахъ сидять повагомъ Араби, одїті в білі кафтани, якъ мумії, закостєнілі в своїхъ понятяхъ давньої давнини. Все дїше минувшостию. Було та загало! Старєччина і упадокъ — то знамя Тангєра, та в прочімъ і цілої давньої магомеданьско-арабської культури.

— «Was ist für ein Unterschied zwischen einem Berliner und einem Congoneger?» — відозвавъ ся до мене мій Гамедъ, європеїзований Араб.

— «Der Berliner trinkt den Schwarzen (Kaffé) und der Neger frisst den Weissen» — відказавъ самъ і вишкіривъ свої зуби.

— Мій Гамедъ присвоївъ собі європейську німецьку культуру, вглубившись навітьъ в німецькі «Witz-и», — подумавъ я собі, глянувши на свого злодюжку, котрий тутъ пишаєть ся бути у своїй землі свого рода «Kulturträger-омъ».

Вузка вуличка брукована сторчастими ріжнями, знимавъ ся в гору середъ високихъ та обдертихъ мурівъ. Ні одного вікна не видко — а яке попаде ся, то й те закратованє. На вулиці такъ тієно, що лєдві два отєрхані віслюки можуть обминуть ся.

(Дальше буде).



денського інституту і держав ся здалека від ширшої арени громадянського життя. Про його університетські часи у Відні могли би знати де-що хіба його товариші, але сі от, як товариші—волили змовчати. Комітет видко поводив ся тим зглядом, що братя п. Петрицького є всі щирими і жертвуючими ся патріотами, тож чейже і пан Стефан не відлетів далеко від родинної яблони. Тимчасом п. Стефан поїхав за криваво зібраний гріш комітету до Бразилії, зробив ся там доктором, і робить інтереси на дарованих Бразиліянам книжках, а що найгірше, ще і кинув тамошній організації під покривом свого псевдо-радикалізму. Але оставлю слово самим Бразиліяцям.

Недавно тому помістив був п. Петрицький в курітській Gazet-i polsk-ій писмо (яке ми подали свого часу), з підписом якогось «Іванкова». Се писмо, коли не власноручно писав, то диктував п. Петрицький, як се видно по стилі і по змісті, і темер в згаданій газеті одержав досадну відповідь:

Шановний Панае Редакторе!

Користаючи з ласкавої заяви Ш. Редакції в останнім числі, маємо честь прислати до ласкавого уміщення, що слідує:

Ми Русини замешкали в Курітбі і околиці, по перечитанню в останнім числі Gazet-i Polsk-ої статі, підписаної Дмитром Іванковим, протестуємо против цілого змісту сего письма, уважаючи тогож Дмитра Іванкова негідним носити імя Русина. Висказуємо слова обурення так пі писаному під сею статею, як також моральному цукнуванні неправдивих каяючий п. Петрицькому, титулюючи ся делегатом нашої матери Руси-України. *Уважаємо неможливим, щобі наші братя з тисяча миль прислали нам до помочи в нашій організації чоловіка, який одним заматом хоче знищити все, що ми дотепер в чужім краю зробили після великих трудів, який одним копінням хоче нас розбити і наразити нас на посміховиско другим.* Протестуємо против негідних закидів, зроблених оо. Василиянам, які для нас посвятили ся і з нараженем життя змагали ся нас згуртувати і зорганізувати. Протестуємо против закидів поставлених о. Кизимі; уважаючи його чоловіком цілим серцем відданим нашій рускій справі, і працюючим лише для неї. Прийміть там Отці, що по тяжкій праці над нами, по праці безкористній виїхались до рідного краю, честь і признання від нас, Русинів за вашу шляхотну діяльність на і нами. Честь Вам!

Іван Купчак, Юда Прокіп, Григорій Бикайко, Іван Коцюмбас, Василь Касогуба, Стефан Родачинський, Іван Кутний, Юрко Когут, Іван Куловський, Павло Найдя, Семен Максимів, Йосиф Негас, Іван Ячишин, Андрій Будний, Яків Каровець, Микола Тризук, Тимко Купчак, Семко

Василик, Іван Купчак, Михайло Шалковский, Іван Ключ.

(Дальше буде).

## НОВИНКИ.

— Календар. В п'ятницю: гр.-кат. Чуда Михайла; рим.-кат. Януарія. — В суботу: гр.-кат. Свонто муч.; рим.-кат. Евстахія.

— Пам'ятайте, Братя, на місію до Канади!

— Хліборобські страйки перед судом. Дня 2. вересня с. р. відбула ся перед звич. трибуналом в Тернополі карна розправа против Павла Николіна з Дрогичівки, обжалованого о злочин з § 99 з. к. за небезпечну погрозу звернену против війта.

В акті обжалованя так описана інкримінована подія: Дня 27. липня 1902, коли прибуло військо до Дрогичівки, щоби стерегти порядок і публичне безпеченство, зайнятий був війт місцевий Василь Павлюк вишукуванням відповідних кватир, і коли прийшов до хати, обжалованого Павла Николіна і заявив йому, що в його хаті кілька вояків розквартирує ся — обжалований маючи вже від давнішого злість до Василя Павлюка і хотючи набавити його страху і непокою, почав його зневажати словно і грозити, що по відході війська з села постарася, щоби Василь Павлюкови зробили кінець. — Обжалованого боронив адв. д-р Данилович. При розправі переслухано одного тільки свідка, а се війта Василя Павлюка і відчитано зізнання 5 свідків. По переведенню розправи увільнив трибунал обжал. Павла Николіна від всякої вини і кари.

Перед звичайним трибуналом окружного суду в Тернополі відбула ся дня 2. вересня с. р. карна розправа против 16 селян-страйкарів з Кошляк збаражского повіту. Вісім з них, а то 1) Іван Поручник, 2) Василь Бучинський, 3) Ілько Рудик, 4) Теодор Штогрин, 5) Август Підгірський, 6) Іван Шербатюк, 7) А. Пронзюк і 8) Ілько Малишевський — були обжаловані о злочин з § 81 з. к. сповнений через насильний опір жандармові і войску; дальших вісім, а то 9) Демко Каній, 10) Йосиф Багалюк, 11) Петро Федчук, 12) Іван Крисоватий, 13) Іван Чорний, 14) Іван Лотоцький, 15) Микита Ваврук, 16) Іван Деберчак були обжаловані о провину збіговища з § 279 і 283 з. к.

Акт обжалованя представляє сі події в отсей спосіб: Підчас хліборобського страйку в Гнилицях треба було спровадити робітників на лан з сусідніх сіл: Пальчинець і Просовець. З Пальчинець повернули посланці з нічим, бо з тамошніх людей ніхто не хотів наняти ся до роботи на лані в Гнилицях. Для охорони людей з Просовців, що їх мали спровадити, вислано ц. к. жандарма Михайла Березницького і п'яток 55. п. п. під командою поручника Едварда Дева. В Просівцях однак ніхто добровільно до роботи на лані в Гнилицях не зголосив ся і доперва з поворотом взято робітників з Токів, а тих було всего десять. — На першій возі їхав поручник Дев з жандармом, на другій робітники, на дальших трох вояки асистенції. Вже по дорозі в Токіях стрічали ся з позначками невдоволення селян, а в Кошляках на кінці села населене збитою

товпою обступило переїзджуючих і дальше не пустило. Ідучі робітники тимчасом поутікали. Війско і жандарм ледви змогли видобути ся з товпи. Командант відділу прийняв на недалекім горбку оборонну поставу і вівзав зібраних селян, аби розійшли ся. Коли его кількаразових вівзань не услухано, приказав арештувати 6-ох селян, які видавали ся ему бути провідниками. Арештовано тоді Ів. Поручника, Вас. Бучинського, Ілька Рудика, Теод. Штогриня, Авг. Подгурского і Ів. Шербатюка. — Небавом прийшло на поміч пів компанії піхоти з комісаром гр. Русоцким і увязнених відведено до Нового Села. Що-до обжалованих Демка Канія, Йосифа Багалюка, Петра Федорука, Івана Крисоватого і Івана Чорного сконстатовано, що в часі, як люди збігали ся до ескортуючих, они бігли передом і накликували других: «Ходіть, люди, не дамо їх провадити», а се містить в собі вівзане до спільної помочи і опір против органів власти. Обжаловані Іван Лотоцький, Микита Ваврук і Ян Добчак найшовшись в гурті, не послушали кількакратного вівзана жандарма, щоби розійтись, і з місця не уступили, що рівнож зізнаннями свідків сконстатовано.

До розправи покликано 6 свідків, а між ними комісаря, поручника і жандарма. По переведеній розправі трибунал засудив перших вісьмох на кару в'язниці, а то Ілька Малишевського на 2 місяці а прочих на 6 тижнів; з дальших вісьмох названих під 11, 12, 13 і 16 засуджено за провину збіговища по 14 днів арешту, а прочих увільнено. Обжалованих боронили др. Данилович, др. Чикалюк і др. Розенфельд.

Дня 11. с. м. відбула ся в Тернополі карна розправа проти 16-ох селян страйкарів з Білої Чортківської. Два з них: Франко Гібчинський і Микола Кульба, які проводили страйку, сиділи в слідчій в'язниці від 21. липня с. р. Прокуратура обжалувала всіх 16-ох селян о злочин публичного насильства через вимушене. Акт обжалованя каже, що перші два провідники ходили з товпою по сусідніх фільварках і згоняли з поля жінок, наслідком чого жандармерія арештувала з товпи 6 осіб. — До розправи покликано 11 свідків. Обжалованих боронили адв. др. Данилович і А. Гриневецкий. По розправі трибунал засудив двох перших на 6 тижнів арешту за провину збіговища і за переступ коаліційного закону; 7-ох інших на кару по 14 днів арешту, а прочих увільнив.

Дня 15. вересня ставали перед звичайним трибуналом в Тернополі селяни: Роман Шевчук, Петро Лоїк і Петро Гаврилюк з Сокиринців, обжаловані о злочин публичного насильства через вимушене і ушкоджене чужої власности. Обжаловані сиділи цілий місяць в слідчій в'язниці. Обжалованих боронив адв. др. Чикалюк. По переведеній розправі трибунал увільнив всіх трох обжалованих від вини і кари.

— Акція проти хліборобських страйків. З провінції одержуємо один примірник «тайної» відозви до дідичів в справі закупна рускої брошури агітаційної проти хліборобських страйків. Відозва, писана по польски і заосмотрена на горі словом «rouine», звучить в перекладі:

«Високоповажаний Панае! Велике нещасте упало на наш край в часі сегорічних жнив. — Підюжене рускими днівниками та агітаторами мужицтво покинуло роботу, ставляючи такі високі умовини, що узглядити їх було рішучо неможливо.

«Згідні донесення днівників стверджують, що з рускої сторони уживає ся всіх можливих средств, аби здержати хлопів від осінніх робіт в полі і взагалі удержати їх в тім пересвідченню, що страйки є для них косенні.

«Аби зарадити бодай вчасті рускій агітації, видаємо брошуру написану по руски, популярно і приступно, в якій поучуємо хлопів, що страйки є для них шкідні та представляємо їм страсти, які можуть для них вийти зі страйку. Ся брошура обіймає аркуш друку та дуже надає ся до розповсюдження поміж страйкуючими, бо єсьмо певні, що єї поважний і переконуючий тон вплине на них додатно, і буде противділати рускій агітації.

«В цілі управління накладу просимо нас ласкаво повідомити, кілька примірників сеї брошури наміряє Високоповажаний Пан набути в цілі розповсюдження єї межі хлопам, з надмінем, що ціну одного примірника ми назвали на 12 сотиків.

«Брошура вийде безперечно в слідуєчим тижні з друку. Ожидаємо ласкавої скорої відповіді під адресою: Друкарня Щасного Беднарського у Львові, Ринок ч. 9. Р. С. Всякі замовлення і гроші приймає згадана друкарня; брошури висилає ся відвратною поштою і лише за попереднім надісланем готівки або також за посліплатою».

— 3 Коломиї. На надзвичайних загальних зборах «Коломийського Бояна» дня 13. вересня вибрано до Виділу: о. Н. Гриневського головою, п. Л. Дольницького заступ. голови, о. Курника дірігентом, а п. Ю. Волчківну, п. Ст. Кульчицку, п. Ст. Михайлюка і п. Л. Вияницького членами Виділу.

— Проф. Николай Івасюк, артист-маляр, отви-

### УВАГИ:

1) **Могреб** значить по арабски: захід сонця. Імя те прикладає ся до всіх арабських поєдань на заході сонця, як Туніс, Альжир, Мароко.

2) **Тангер**, найбільша пристань султанату Мароко, лежить над вузиною Гібральтарскою, числить більше 20-ти тисяч жителів, має безпосередню комунікацію з Гібральтаром, Марсплією, Гамбургом і Лондоном. Урядують тут європейські конзулі, а недбалый султан не уміє виїснювати зважених положення що-до страйків.

Першою столицею султанату є місто Мароко (славний виріб сафіянової шкіри «марокіно»), числить 50.000 мешканців, другою Фез, що має 100.000 жителів. Колись побіч Меки мав він найперше значіне для магомеданського світа, від половини XVI-го ст. починає ся его упадок. На Буковині в многих околицях носять жінки під білим завоєм, коло дому то і без завою червоні турецькі колпаки, фези — отже виріб шапок «фезів» пішов власне з міста Фез.

Султанат Мароко, старинна Мавританія, задля суспільно-політичних відносин, через ненависть до християнства і культури, своїм варварством представляє тип зацофаного Орієнту. Се і є одинокі побережє африканське, що не підлягає європейським впливам. Простір краю приймають на 800.000 км.<sup>2</sup>, хоч впрочім границя південна від Сагари не дасть ся постійно і докладно означити, мішане населенє числять на

9½ мільона, пануюча мова арабська. Північно-західна часть краю то найкрасна земля північної Африки, з найлагіднішим на кули земскій підсонем: високий Атлас задержує південні сагарські вітри, а атлантийський океан холодить сиеку — лісистий, снігом вкритий Атлас не дає висихати рікам. За те південна часть краю своїм характером належить вже до сагарської пусті.

Земля мароканського краю мимо занедбаня є дуже плодотива і пригожа для рільництва і скот веде ся: мароканські коні трохи не такі гарні як арабські, славні і вивці. Що-до промислу, згадати ще треба виріб сафіяну (від міста Сафі). Гірництво не розвиває ся, бо розкопувати землю строго заборонено. Найгірше занедбана комунікація: там на старій лад іде все караваною, а шляхів битих, залізниць, почт і телеграфів нема. Не диво, що білявс султанату є кожного року на кілька мільонів пасивний, пр. в 1898. р. числили довіз товарів на 40 мільонів (за цукор, кану, промислові вироби європейські та инші з глибини Африки), а експорт на 35 мільонів. Загранична торгівля спочиває в руках Англичан і Французів, а краєва в руках часто сильно давлених, але богатих жидів.

3) «Могреб» є заходом в повнім слова значіно, а всеж ми, Європейці, знаючи, що Араби розширили своє володінє прийшовши від сходу сонця з Азії, привичко звати его Орієнтом, дарма, що географічно лежить він на заході.



рас в Чернівцях з днем 1. жовтня школу малярства і рисунків для жінок і муштин.

— Нову церкву муровану вибудовано в Бобятині, сокальського деканата. — В Волосянці великій, старосамбірекого деканата, мають будувати церкву на місце старої, яка недавно згоріла.

— 3 красної оборони. Між 27 однорічними охотниками, що перед кількома днями здали офіцерський іспит у Львові, знаходяться отці Русини: Білинський, Гаврилюк, Гудим, Левицький, Парахоняк, Юркевич, Янович, Уляницький і Тисовський.

— Іспити зрілості в учительських мужеских семінаріях відбудуться: у Львові 22. с. м. письменний, а 23. с. м. устный; в Тернополі 24. і 25. с. м.; в жіночій семінарії учительській у Львові 23. і 24. с. м., а в приватній жіночій семінарії учит. п-ї Стшалковської у Львові дня 22. с. м. рано письменний іспит, а пополудни устный.

— Бунт в'язнів. В'язні в карнім заведенню, т. зв. Бригідки, у Львові вже від давна грожали бунтом, як дозорці не будуть поводити ся з ними людяно. На погрози мало хто звертав уваги, а тимчасом між в'язнями настала змова. Вчора рано, коли около 700 в'язнів працювало в варстатах, роздався на в'язничій подвір'ю глухий

зойк битого в'язня. Се дало почин до розрух. В варстатах всі в'язні покинули роботу і з криком почали вибивати вікна, ломати крати, рубати двері і вимітувати річки через вікна на улицю. В'язничі сторожі зі страхом згуртували ся на подвір'ю і ждали на військо, по яке зателефоновано. Небавом прибули три компанії війська, та аж на вид карабінів в'язні притихли. Заряд в'язничі почав вже слідство в справі розруху.

— Гірка доля. З Праги доносять: 3 місцевої Рокічан покликано на військові справи в Пільні резервіста Йосифа Рауса, залізничного машиніста. Раус від давна нездужав на серце, тому прибувши до війська, зголосив ся до полкового лікаря. Але замість поради стрілила его там лайка, а опісля засуд на арешт за «симуляцію». В дорозі до арешту стан здоров'я Рауса погіршив ся так, що Раус небавом помер. З тої причини оголошено відкритий лист до міністра красної оборони Вельсберггайма.

— Лекційна комісія завязала ся в тов. «Січ» у Львові (Ринок 10) і поручає нашій П. Т. Публиці здібних інструкторів і корепетиторів. Інтересовані можуть зголошувати ся письменно або лично (між 12—2. год. попол.). На листову відповідь належить долучити марку на 10 сот.

## Телеграми.

Шашвар, 18. вересня. Вчора рано відбуло ся в цїсарській шатрі засіданє під проводом монарха, на яким обговорено перебіг маневрів.

О 2. год. пополудни цїсар відїхав, працюючи на залізничній двірці достойниками військовими і цивільними.

Льондон, 18. вересня. Англійска королева і кн. Вікторія виїхали вчора до Копенгаги.

Берлин, 18. вересня. Berliner Tageblatt доносить, що правительство Спол. Держав півн. Америки вислало до румунського правительства в рішучім тоні писану ноту проти видалявання жидів з Румунії, які опісля товпами іммігрують до Спол. Держав.

Одесса, 18. вересня. Від 11. до 13. вересня було ту 6 нових случаїв чуми.

Будапешт, 18. вересня. Підчас завітрішного обходу роковин сотних уродин Людвика Кошута, буде цілий тутешній військовий гарнізон стояти в поготові.

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

### Товариство взаїмних обезпечень

Львів, ринок ч. 10. (дім «Просвіти»).

є одним руским Товариством асекураційним.

Фонди «Дністра» з днем 31. грудня 1901.

Фонд резервовий . . . . .	386.402	кор.	83	сот.	
Резерва премій . . . . .	205.227	"	—	"	разом
Резерва спеціальна . . . . .	6.000	"	—	"	645.383
Фонд емеритальний . . . . .	47.753	"	76	"	кор. 59. сот.

«Дністер» обезпечує будинки як також збіжжє і нашу против шкідливіх. Всі три ВП. Ординарії припоручили «Дністер» Всч. Духовенству і всім вірним.

Оплата премій в «Дністрі» є уміркована, а чистий зиск — надвижку з оплат — розділяє

«Дністер» межі своїх членів яко звороти. В р. 1900. і 1901. виносить зворот 8%. Шкоди виплачує «Дністер» дуже скоро, а оцінку шкідливіх переводить разом з делегатом і 2 членами місцевими. До 31. грудня 1901. виплатив «Дністер» 5.075 відшкодовань в сумі 2.656.787 кор.

Члени «Дністра» можуть без перешкоди затягати позички в Банку краєвим і касах ощадности, бо каси ті приймають поліси «Дністра» при позичках гіпотечних.

На житє можна обезпечити через «Дністер» — капітали на дожитє, посмертні капітали, посаги, ренту і т. д. — краківським Товариством, а з провізії від тих обезпечень відступає «Дністер» частку на рускі добродійні цілі.

Агенції передає «Дністер» радо селянам, господарям, особливо де нема «Дністра». Агенти заробили 349.486 кор. провізії.

Селяне! убігайте ся тільки о агенції «Дністра».

## COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи «ГЕРМАНА» ул. Сонїшна

Найславнїша програма!

від 16. до 30. вересня 1902.

При співучасті військової музики 30. п. п.

1) Марш. 2) Увертура. Рекламграф. 3) Се-стри Клетт, тирольські дуєтистки. 4) Zizi Papillon, париска ексцентрична тансерка акробатична. 5) Ricardo Benedetto, трансформаційно-комічні пародисти опер. 6) Edgar Jones, амер. музикальний мурир в своїй вільній «Зулю». 7) 8 Діамантів 8, спів і танець англійський. 8) Орхестра. 9) Брати Sayton, імітатори крокодилів. 10) Miss Veronika, народний танець ексцентричний на острові Куба. 11) Mariot, гуморист. 12) The Worthley's, найновіший електричний винахід, музикальний автомобіль.

Що дня о 8. год. вечером велике представлєнє. В неділю і свята два представлєня. Щопятниці High-Life представлєнє. Білєти вчаснїше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

### Розклад поїздів залізничних обов'язуючий від 1-го мая 1902.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-європейського).

Поїзд		Поїзд	
посп. особ.	до Львова	посп. особ.	зі Львова
приходить о годині		відходить о годині	
6:10	з Кракова, Берліна, Варшави, Відня	6:25	до Сучави, Жидачева, Кересмезе, Потутор
6:20	з Чернівців (Іцкан, Галацу), Чорткова	6:30	до Підволочиска (Київа) Бродів дв. головний
6:50	з Брухович, шод. від 15. мая до 14. вер. вк.	6:43	дв. Підзамче
7:45	з Янова	6:55	до Лавочного (Пешту) Борислава, Дрогобича
7:40	з Підволочиска, Бродів на дв. Підзамче	8:30	до Кракова (Відня, Праги), Берліна
8:00	на дв. головний	2:55	до Лавочного, Хирова, Калуща
8:10	з Лавочного (Пешту), Калуща, Хирова	9:00	до Янова
8:15	з Сокала, Рави рускої	9:15	до Янова
8:50	з Кракова, Відня, Праги, Берліна	9:50	до Бєлаця, Сокала, Любачова
10:25	з Ряшова, Любачова	10:30	до Чернівців, Потутор
11:55	з Станиславова (Кересмезе, Потутор)	10:40	до Тернополя, Потутор, дв. Підз.
1:10	з Лавочного, Калуща, Хирова, Борислава	10:57	дв. гол.
1:23	з Янова	1:25	до Янова від 1. мая до 15. вересня в неділю і свята
2:20	з Підволочиска, Копичинців на дв. Підз.	2:15	до Брухович від 15. мая до 14. вересня в неділю і свята
2:35	на дв. голов.	3:05	до Стрия, Скольного від 1. мая до 30. вер.
3:14	з Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і св.)	3:15	до Янова щоденно від 1. мая до 30. вер.
4:40	з Самбора, Стрия, Скольного (15—30.9)	3:26	до Брухович шод. від 1. мая до 15. вер.
5:11	з Підволочиска (Київа), Бродів на дв. Підз.	3:30	до Ряшева, Хирова, Любачова
5:35	на дв. голов.		
5:40	з Чернівців, Іцкан		
5:50	з Кракова		
Ніч		Ніч	
6:00	з Сокала, Бєлаця і Любачова	12:45	до Станиславова, Жидачева
8:04	з Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і св.)	6:20	до Кракова (Відня, Берліна, Варшави)
9:12	з Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і св.)	6:30	до Янова від 1. мая до 15. вер. будні дни
9:20	з Чернівців, Бухарешту	6:35	авід 16. вер. до 30. цвіт. 1903. щоденно
9:25	з Янова (від 1. мая до 30. вер. в нед. і св.)	7:10	до Лавочного (Пешту), Калуща, Хирова
8:40	з Кракова, Відня, Берліна, Ясєла, Розвадова	8:16	до Сокала і Рави рускої
2:31	з Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і св.)	8:25	до Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і св.)
10:03	з Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і св.)	8:25	до Перемішля
10:02	з Підволочиска (Київа) Бродів на дв. Підз.	9:00	до Підволочиска, Бродів гол. дворець
10:20	на дв. голов.	9:20	дв. Підзамче
10:50	з Лавочного (Пешту) Хирова, Калуща	10:05	до Янова від 1. мая до 15. вер. в нед. і св.
3:14	з Тернополя, Грималова на дв. Підзамче	10:30	до Іцкан, Чорткова
8:35	на дворець головний	11:00	до Кракова, Відня, Варшави, Праги
		11:10	до Підволочиска, Бродів дв. головний
		11:32	дв. Підзамче
		4:15	до Кракова, Відня, Праги, Самбора
		5:50	до Брухович від 15. мая до 14. вер. шод.

ЗАМІТКА: Пора нічна числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 минут рано.

Час середно-європейський різниться ся від часу львівського о 36 минут, а іменно 12 год. часу середно-європейського = 12 год. 36 мин. часу львівського. — Бюро інформаційне д. к. залізничних державних (ул. Красівських ч. 5.) уділяє пояснєнь в справах залізничних, продає білєти всякого рода і розклади їзди.

### Автоматичні

## Водопроводні прилади

для високопозажених, убогих в воду господарств, огородин, сіл, міст, віль, дібр і т. д. практичної, одинокі існуючої технічно, знаменитої конструкції, безнастанно доставляючої воду на кождо висоту і віддалєнє, будувє перше моравське заведенє для водопроводів і помп

Ант. Кунц

ц. і к. надворний доставєць в Mährisch Weisskirchen.

Проеккти даром і оплатно.

2(23—24)

### Читайте!

### Читайте!

Повне виданє Твори ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

коштує лише 2 корони!

Товариство «Просвіта» бажаючи, щоби в кождій руській хаті находили ся Твори Тараса Шевченка, видано сими днями найдешевнїй збірник сих творів п. з. «ПОЕЗИЙ Т. ШЕВЧЕНКА». Книжка, оправлена в полотно з золоченими витисками, може бути найгарнїйшою окрасою руських хат. Папір велїновий, формат на взір європейських клєсиків, сторін 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опу-сту. Висилає ся тільки за надїсланим 2 кор. 30 сот. на адресу: КАНЦЕЛЯРІЯ «ПРОСВІТИ» у ЛЬВОВІ (Ринок ч. 10.).